

Veiðirættindini í Grønlandi tryggjaði inntil 1978

Samræða við Atla Dam lögmann

Var samráðingarnevndin nógð við úrslitið av grönlandsferðini?

— Haldi at nevndin var samd um, at eftir umstøðunum fingur vit toluligt burturúr. Sjálvur eri eg í hvussu er nógður við, at vit fingur ein sáttmála, sum gongur fram til 1978.

Hvat sigur hesin í mun til galdandi sáttmála?

— Hann sigur, at verandi rættindi halda fram óbroytt til 1978. Tó vilja grönlandingar fegnir tosa nærri um trolveiðuna og trolingina eftir reyðum, men sum samráðingarnar gingur vænti eg ikki, at talan verður um avmarkingar her tey fyrstu árin. Tó er sjálsagt, at um grönlandingar sjálvir í tíðarskeiðinum áleggja sær avmarkingar til verju av stovninum, mugu vit fylgja við.

Men fingur tit ikki víðari ræsur um Kappaleiðina?

— Um Kappaleiðina hevur ósemja verið millum grönlandingar og okkum um tulkningina av hvørji øki skuldu verða opin og hvørji stongd. Kunngerðin frá 3. des. 1969, sum ríkisstýrið sendi út, loyvd bert veiða á einum litlum øki vestanfyri Kappan millum 44°20 v. l. og Kap Farvel norður til 59°53' n.b. t. v. s. at firdirnir vestanfyri vóru stongdir eins og alt eystanfyri.

Ístaðin fyri at nýta tíðina til trætu um hvørtvítt Grönlandsmálaráðið ella vit høvdu rætt, settu vit nóg inn uppá eina semju um viðkaða, men greiða avmarking.

Tað eydnaðist at fáa semju um at alt ókið avmarkað av breiddini 60° n.b. og longdini 44°30' v.l. er opið ókið afturat fingur vit fyrbils í eitt ár millum 60° n. b. og 60°10' n.b. opnað alt ókið eystanfyri 44° v. l.

Hetta hevur stóran týðning fyri útróðurin frá skipum og garna veiðuna.

Treytin fyri at hetta eykaókið verður opið longur enn eitt ár, er at tær samráðingar, sum fram skulu fara komandi ár bera til eina heildarloysn, og harnæst at føroysk skip í ár sýna, at tey duga at fara hóvliga fram og millum annað ikki dálka við olju ella órógvu kóp og onnur djór, sum grönlandingar veiða.

Heldur ikki er loyvt at byrja laksaveiðu í hesum nýggja óki.

Tú sigur samráðingar, hvørjar eru hesar?

— Jú, semja var um at seta eina felagsnevnd at viðgera allar spurningar í samband við føroyska vinnu í Grönlandi, í henni verða frá hvørjari síðu fyra limir. Tveir politikarar ella politiskt valdir, ein embætismaður og ein fiskimaður ella vinnumaður.

Grönlandingar halda, at markið ystu oyggjar, hólmar og sker er ov ógreið definítion av hvussu langt føroyingar kunnu fiska inn at stongdu okjunum. Ætlanin er, at nevndin skal fáa til vega fastar reglur her. Krav grönlandinga var annars, at basislinjurnar skuldu galda her, men hildu vit, at tá mistu vit ov nógv. Høvuðssetningurin hjá nevndini verður sostatt at fáa lagt fast mark at galda fyri føroyingar igjögnum ystu oyggjar, hólmar og sker har í lotuni ikki er loyvt at fiska inni á firdunum.

Annar setningurin verður at tosa um trolveiðuna í fimm ára skeiðum, her er sagt mærl, at grönlandingar sjálvir hugsa um at banna trolveiðu innanfyri seks fjórðingar.

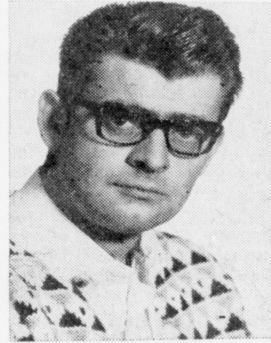
Triðji setningur er, at roynd at finna útvegir fyri at føroyingar framvegis kunnu fiska innanfyri mark aftaná 1978, sjálvst um Grönland fer í EF og sostatt skuldi haft ókið innanfyri 12 fjórðingar fyri fastbúgvandi ríkisborgarar og bert teir.

Harafturat er ætlanin at nevndin skal samskipa allar avtalur millum kommunurnar og føroysku myndugleikarnar við tann sáttmála landsráðið og landsstýrið hava gjørt.

Verður semja í hesum samráðingum koma nýggju rættindini á Kappaleiðina at galda alt fimm ára skeiðið.

Vóru tað annars harðar samráðingar?

— Partarnir stóðu langt frá hvørjum øðrum at byrja við, men viljin til í hvussu er at fáa ein sáttmála var góður frá báðum síðum. Tað var eins og grönlandingar, hóast eymir um óki sitt — hvat føroyingar mugu vera teir

Atli Dam

fyrstu at skilja — ógvuliga fegnir vildu, at vit skuldu fáa ein sáttmála í lag, ein sáttmála sum var gjørdur millum tveir bróðratjóðir, og sum aðrir onga ávirkan høvdu á. Tað eydnaðist eisini og tá samráðingar fara fram í slikum anda, kann ein ikki tosa um harðar samráðingar, hóast ósemja kann vera.

Tú tosaði um at føroysk skip skulu sýna hóvliga fram-

ferð. Er orsök at vænta annað?

Nei tað haldi eg ikki, men grönlandingar fylltust á, at skipini leggja bensin og olju tunnur á land hadani olja lekur út og dálkar og teir fylltust á, at tómlu oljufot vóru burturveit. Her hava vit givið tað lyftið, at skipini taka tómlu fot og restgömslu av bensini og olju við ser úr Grönlandi.

Tá grönlandingar leggja so stóran dent á hetta ívist eg ikki í, at føroysk skip fara at akta hesi boð, serliga tá hetta er ein treytin fyri, at nýggja ókið kann troystast í meira enn eitt ár.

Framhald á 3. síðu. (1)

Fyri ella ímóti EF

FYRSTAMEIHALDIÐ var í Føroyum eins og í hinum Norðurlondum ávirkað av óvissuni um viðkanini av EF. Hetta er sjálsagt, tí tilíkt stórmál krevur holla og gjølliga viðgerð, eisini á 1. mei fundum. Men tað má krevjast, at tá ið vinnufeløg leggja navn og rygg til, so eiga upplýsingarnar at vera rættir. Í Havn var eisini 1. meifundur og sera væleydnaður, men sum framhald av hesum høvdu teir, ið stýðja NEI TIL EEC, lagt til rættis kravgongu frá Vaglinum út á Skansan, har røður vóru hildnar. Í tí frálíka veðrinum var nóg fólk, sum eisini leitaði út á Skansan.

HESIR, ið siga NEI TIL EEC, stungu fólk ein lepa uppi hendurnar við ymiskum innihaldi um hví teir siga NEI TIL EEC. Hvor einasta upplýsing, ið har stendur, er demagogisk við nakað av ósannindum í. Sum dómi úr hesum lepa kann vera nevnt, at í EF hava kvinnurnar serliga ring viðurskifti og liggja 30-40 % lægri í løn enn menn, hóast tað í Róma-sáttmálanum, fyri fyrstu ferð við millumlanda avtalu, er avgjørt, at menn og kvinnur hava somu løn fyri sama arbeiði. Eitt annað dómi er, at verri møguleikar eru at forða fyri dálking, sum nú er eitt av aðalmálunum, ið øll lond skulu taka støðu til, um tað skal eydnað mannaættini at halda áfram. Hetta er beinleiðis skeið, tí nettupp innan EF eru møguleikar at gera felagsreglur, ið avmarkað dálkingina, og sum limalondini skulu lúka.

AT NÓGV kann sigast, bæði fyri og ímóti EF, er greitt men at hanga hūdaskögvarnar fyri eyguni og gloyma veruleikan, man heldur ikki vera rætt.

Kemur felagsmarknaðurin at ávirka útflutning okkara?

Um felagsmarknaðurin setur bann fyri íslenskum innflutningi má Ísland finna annan markaða fyri fjórðinginum av útflutningi sínum av fiskaframleiðslu

Sum rimuligt er, verður skrivad hópin nóg í íslensku blóðunum av fiskimarkinum út á 50 fjórðingar.

TÍMIN heldur soleiðis fyri, at tað hevur heilt nóg at siga fyri Ísland hvussu stóran hjá USA í hesum máli verður og hvønn stuðul amerikumen vilja geva Íslandi. Amerika er ikki bert størsta og sterkasta ríki í vesturheiminum, heldur Tímin fyri, men

eisini størsti og besti fiskamarknaður — tann marknaður sum er natúrligasta við bestu prísnum at kunna taka tann fjórðingin av íslensku útflutninginum av fiskavörum, sum EF møguliga kundi stongt úti.

Ísland flutti út til felagsmarknaðarlondini, Danmark, Noreg 27 % av fiskautflutningi landsins.

Um íslensku samráðingarnar við EF fáa til úrslit, at

felagsmarknaðurin í felagsmarknaðarlondunum verður stongdur fyri Íslandi, fer tað at fara við ser, at størri nógðir av fiskavörum fara til USA, sum eisini er stórur avtakari av føroyska útflutninginum. Hvørja ávirkan tað kann koma at hava á prisleguna er sjálvandi óvist at siga sum er, men ¼ av íslensku framleiðsluni er stór nógð sammett við føroyska framleiðslu. Eftir øllum at døma, kemur íslenska útflutningin av fiskimarkinum at verða framd 1. september í ár.

Í morgin kemur »Kronprins Frederik« á Havnina á fyrstu summarmferð í ár, og skipið kemur at sigla leiðina Esbjerg — Tórshavn — Tveøyrir alt summarið til endan av september.

Vegna plássrot megu ymist tilfar biðja til næsta blað, m. a. ein 1.meidagsrøða.